Abdurahman H. H. Aden

SZOMÁLI BÖLCSESSÉGEK

(Terebess Gábor és Terebess György fordítása)

Budapest, Terebess Kiadó, 1999.

Kiadásunk az alábbi háromnyelvű közmondás-gyűjteményből készült:

Murtidu waa Hodantinnimo...
Maahmaahyada iyo Oraahda Soomaaliyeed
waxaa isku soo habeeyey: Abdurahman H. H. Aden
waxaa lawada shaqeeyey: Irene Aden

From the Soul of Nomads
Proverbs and Sayings of the Somalis
collected by Abdurahman H. H. Aden
in cooperation with Irene Aden

Aus der Seele der Hirten
Sprichwörter und Spruchweisheiten der Somali
zusammengestellt von Abdurahman H. H. Aden
unter Mitarbeit von Irene Aden

Cologne: Omimee, Intercultural Publishers,
Paris: Unesco Collection of Representative Works

Két lépés közt születik a megoldás.

Gyér javaid szerénységgel gyarapítsd.

Az elkésett lépés - hátralépés.

Nyúlszájjal aztán fújhatod a lámpást.

Csak olajozott kéz masszíroz jól.

Gyakori viháncolás gyanakvást ébreszt.

Az öndicsérő olyan, mint a magát szoptató kecske.

Ügyetlen míves szerszámát okolja.

Ki-ki maga tudja legjobban, hol viszket.

Aki kíméli magát, a gyengeségbe hal bele.

Minden datolyában van egy mag.

Sűrű bozót elefántot is elrejt.

A teve bendőjét egy szál akácia-levél nem tömi meg.

Kinek fejszéje van, fát is talál.

Ha már húsodban a nyíl, hiába minden ugrándozás.

Tövissel torlaszold el az ösvényt, ne szóval.

Mihelyt behegedt a seb, elszállnak a legyek.

A pénz pénzt fiadzik, a tetű serkét.

Ismerd ki a fát, mielőtt neki támaszkodsz.

Lábod álmosodik el legelőbb.

Csak vas vág vasat.

Még napsütésben keress tűzifát.

Egy ujjal nem lehet arcot mosni.

A leghosszabb nyak se növi túl a fejet.

Minél nehezebb a lépted, annál mélyebbre szúr a tüske.

Amit nem fog meg kezed, szád hiába várja.

Levághatod a fület, lyuka megmarad.

Szem meglátja, fog harapja.

A nyelv van legközelebb a foghoz, az mégis belemar.

A termeszvár teteje is földre dől egy nap.

Egy légy nem rohaszt húst.

Utolsó kecskéd leopárd falja fel.

Oroszlán, míg vért nem ízlelt, nem bömböl az éjszakában.

Tengerben úszó halnak ne tégy fazekat a tűzre.

Halad, ha van, süsd meg tüstént.

Idegen lovon megfájdul az üleped.

A hiéna, míg botoddal el nem éred, szitkozódásodra rá sem hederít.

Levágott bárányanak nem fáj a nyúzás.

Zsarnokság alatt csak az ökör türelmes.

Miután a gyáva egeret ölt, tétovázik-e, hogy embert öljön?

A kebel nem könnyen hajló térd!

Aki rőzsét gyűjt, egy nyalábbal kezdi.

Ha figyelmeztetni akarod a borjút, szeme előtt taglózd le az ökröt.

Az orvosságnak nem a mennyisége gyógyít.

A túl élesre fent kés megvághatja a tartó kezet is.

Addig nyesd le a marha szarvát, amíg forró a késed.

Szökellhet, mint antilop, a szamár szamár marad.

Tenger vize helytelen a szántóföldön.

Vágyak és remények edényét soha nem lehet csordultig tölteni.

Aki a legelőre hajtja csordáját, nem a piacra - gazdag ember.

Az éhség ellenségedig elhajt.

Szükségben egyél meg bármit, ami nem esz meg téged.

A kölcsönt nem könnyel fizetik vissza.

Az üres has rossz tanácsadó.

Aki három napja nem evett, azt semmi sem tartja vissza.

Az üres zsák nem áll egyenesen.

Szegény ember egy kunyhóban hál a halállal.

Ágyat lát a szem, és elálmosodik.

Ha fáj a hasad, arcod se vidám.

Még a fazékban is elveszett tevéjét keresi.

Ha nem kerekedhetsz fölé, kerekedj alá.

A víz igazi ízét csak a sivatagban érezhetni.

Minden varga mezítláb jár.

Bukás előtt büszkeség jár.

Elefántot nem öl az átok.

Két lábra nem lehet sántítani.

A holttest elásható, de a szóbeszéd nem.

Két adag forró víz nem hűti le egymást.

Ha félelmet látsz a szemében, saját botjával is megütheted.

Ne sajnáld a súlyos sebesültet, amíg nem láttad, hogy néz ki az ellenfele.

Közeli kunyhók közösen égnek.

Az elefánt ugyan nem látja a szúnyogot saját hátán, de észreveszi a másikén.

Ha házat veszel, megveszed a szomszédokat is.

Jobb egy közeli szomszéd, mint egy távoli testvér.

Nem tesznek tojást kővel egy zsákba.

Aki nem járt külországban, nem beszél csodákról.

Ahol a legyek, onnét a bűz.

Alszik a tolvaj: biztonságban a zsákmány.

Ne hoppázz előre, csak ha már ugrottál.

Elfutsz egy gödörtől és beesel a kútba.

Amit folyton fogdosnak, bepiszkolódik.

A kegyelem néha kegyetlenség.

A kígyóméreg is jobb a féltékenységnél.

Amit mindenki ismer, arra senki se kíváncsi.

Akit tanítasz ma, tanítód lehet holnap.

Az első foggal még nem lehet rágni.

Saját házában a sakál is oroszlán.

A félszemű nem hálálkodik Allahnak, amíg vakot nem lát.

Ahol mindenki az oroszlánt utánozza, ott nem utánozhatod a kecskét.

Aki vízparton lakik, megtanul úszni.

Parazsat hamuban keress.

Aki két feleséget akar, négy kézzel veressék.

Diót és mandulát ad Allah annak, kinek foga nincsen.

Nem minden felhő hoz esőt.

Ami könnyű, a szellő is elfújja.

Ketten soha le nem ülnek: aki tudásra vágyik és aki gazdagságra.

Éheztesd a macskát, és megeszi az egeret.

Tengerbe ne vess magot.

Feledékenységre nincs gyógyír.

Ne az árnyékodon mérd le nagyságodat.

A legtudatlanabb az, aki kérdezni se tud.

Ahova ész kell, oda hiába az erő.

Nappal a szem, éjszaka a fül.

A gyomor mit sem tud a kötelességről.

Veszed a tüzet, viszed a füstöt.

A türelem nem öl, csak a sietség.

Remélni jó, várni rossz.

Két nap a világ: egy nap érted, másnap ellened.

Vigyázz! Ki hírt hoz, visz is.

Termeszvárnak hasztalan szónokolsz.

Tartsd fogva a nyelved, vagy ő tart fogva téged.

Kellemes beszélgetés utat rövidít.

Ostoba beszédre hallgatás a felelet.

A szó, mint a nyílvessző, elrepül, de az írás megmarad.

A legnagyobb kín, amiről nem szabad beszélni.

A nyelv bitóra juttatja a főt.

A néma száj nem jó vendégváró.

A jól táplált száj retteg a bírálattól.

Öregen fütyülni tanulni: csak a szájadat torzítja el.

A kéz nem téveszti el az utat a szájig.

A kezet, mit harapni nem tudsz, csókolnod kell.

Aki száz embernek parancsol, százféle botot vágjon.

Ha a vénasszony szórakozni akar, a mennyegzőjéről mesél.

Ha a balga hallgat, bölcsnek gondolják.

Aki mulat minden nászon, gyászolhat minden temetésen.

Nézni szabad, bámulni nem.

Amit hárman tudnak, nem titok.

A száraz évszak és a férfi küzd egymással, de az asszony dönti el, ki a győztes.

Amikor bába lép a kunyhóba, a szégyen kitakarodik.

Gyáva gyerek nem vész el.

Minden anyának saját gyereke a legszebb.

Aki nem nyitja ki száját, még anyjától se kap semmit.

Ha sok gyerek eszik együtt, nem hűl ki az étel.

Gyerekkel és nővel ne nagyon tréfálkozz.

Bár egy sorból valók, még az ujjak sem egyformák.

Csak akkorra vesszük észre, milyen rosszul bántunk apánkkal, mire felnőnek a gyerekeink.

Az öregember tű, mely összetart, az öregasszony kés, mely széjjelvág.

Addig egyenesítsd a fát, amíg fiatal.

Nincstelenség: rabszolgaság.

Oroszlánnak kölyke is oroszlán.

Ha gyerekekkel játszol, hamar apjuk rabszolgájába vesznek.

Gyereknek ne mutasd az ínyed!

Egészséges gyerekek, jó anyák.

A férfi kulcsa a nő.

A gyerekek sírnak, ha elesnek - ha te esel el, kinevetnek.

A mértékletesség teli hassal felér.

Kutat ás egy, iszik belőle száz.

A gazdagság eltakarja hibáinkat.

Keveset tenni több a sok beszédnél.

Cseppenként telik a tál.

Ha a gyomor tele, egész testünk örül vele.

Rokont és pénzt nem lehet rejtegetni.

Három módon menekülhetsz a haláltól: úszál! fussál! bújjál!

Néha a halál kívánatosabb, mint az élet.

Ha meghalt, húzzuk le a cipőjét.

A nagyfogú haldokolva is nevetni látszik.

A bátor egyszer hal meg, a gyáva számtalanszor.

Aki megöl tűző napon, nem húz árnyékba utána.

Alvás és halál unokatestvérek.

Halál ellen legjobb szülni.

A csapda nem fárad bele a várakozásba.

Halál után minek a büntetés.

A betegség nem vár addig, míg megőszülsz.

Fiatal ember az erejét fitogtatja, öreg ember a bölcsességét.

Egy fiam, ha meghaltam; egy lányom, míg élek.

Oroszlán, ha megöregszik, a kutyák kinevetik.

Jobb egy élő kutya, mint egy döglött oroszlán.

Még a kés is tompul a korral.

Egy temetőben nyugszik gazdag és szegény.

Isten segítsen felfelé, lefele magam is elboldogulok.

Mikor elesik egy gyerek, angyal tartja alá a kezét.

Féljed, aki nem fél!

Mikor Allah bezár egy kaput, rögtön kinyit egy másikat.

Ha Allah ad neked, nem kérdi szüleid nevét.

Allah életet mindenkinek ad, de értelmet nem mindenkinek.

Amit az öregember ülve is meglát, a fiatal állva se látja.

A kezdetét és a végét tudjuk, csak attól félünk, ami közte van.

Ha az öreg tevék otthagyják a legelőt, maradni a fiataloknak se tanácsos.

Ha oda a jó híred, javaid se szerzik azt vissza.

Aki szellemet idéz, szellemet űzni is tudjon.

Minden ígéret adósság.

Minden tanácsot hallgass meg, de csak a magad feje után menj.

Aki hagyja a szamarat fölmenni a tetőre, hozza is le.

Akármilyen nagy fa, kivágja a kisbalta.

Nem érsz tovább az árnyékodnál.

Rabod a titok, míg megtartod magadnak, de rabja leszel, mihelyst másnak is elárultad.

Edd, amit szeretsz, de öltözz abba, amit mások szeretnek.

A csordától elcsatangolt tevekanca mindig talál egy fát, amelynél vakaródzhat.

Testvérharcba ne avatkozz, mert mindkét fél ellened fordul.

Szegény ember ereje a koldulásban van.

Még a macska is jól tudja, merre a konyha.

Még az égi madár is a földben keres gilisztát.

Addig izzik a vas, amíg fújtatod.

A pásztor botja nem üti agyon saját jószágát.

Meg nem született borjút ne számolj a csordához.

Ha kecskét bíznak rád, tartsd a sajátoddal.

Aki veri a dobot, akar valamit.

Futkározni lehet céltalanul is, de leülni nem.

El se ejtette a leopárdot, de már árulja a bőrét.

Vakok városában vájd ki fél szemed.

Ha sietős a főzés, a fazék is hátráltat.

A teknősbéka csak fenyeget, de nem harcol.

Agyarát hordozni nem fárad el az elefánt.

Az elefántfog értékesebb az elefántnál.

Bár a borjút üti, a gazdának szánja.

Addig képezd a balt, míg megvan a jobb.

Ha a főnök gyékénnyel kínál, csak a szélére ülj.

Ujjunk, ha piszkos, azért le nem vágjuk.

Harapni képtelen, ne mutasd a fogad.

Ha kell valami az ágy alól, le kell hajolnod érte.

Ajándékot szamárháton, viszontajándékot teveháton.

A fej, melyet borotválsz, parancsodra hajlik.

Az ember azt kedveli, amit megtagadnak tőle.

Nem találsz barátot, ha hibátlan embert keresel.

Mutass egy jó embert, és mutatok egy jobbat.

Fiad ellen támaszkodj testvéredre és testvéred ellen támaszkodj fiadra.

A nevetéstől kitisztul a szád.

Antilop és hiéna sosem lesznek barátok.

Két kéz mossa egymást.

Udvariasság minden ajtó kulcsa.

Ne vigyél magadnál is nagyobb sétabotot.

Nincs kerítésed, nincs ellenséged.

A szerencse sem segít, ha nem segítesz magadon.

A hazugságnak kurta a lába.

Mindenki szereti az igazat, de nem mindenki mondja ki.

Görnyedt kor, egyenes beszéd.

Majd ha szőr nőtt a tenyeremen…

Ha hallatszani akarsz, ne a szőnyeg alatt dobolj.

A hazugság messze eljuttathat, de vissza sohasem.

A hazugnak legyen jó az emlékezete.

A szamár selyemben is szamár.

Görbe botnak árnyéka sem egyenes.

Aki korpát csinál magából, szétkapirgálják a csirkék.

Csak az tolvaj, akit elkapnak.

Aki kettőt akar, egyet sem kap el.

Üres köcsög jobban csörömpöl.

A teve cukornádat hord, de tövist eszik.

Aki tevét veszített, nem nyerget keres.

Az igazság azt szolgálja, aki hangosabban ordít.

Ha nem bírsz a tevével, ne a nyerget hibáztasd.

Mindent akarva, mindent elveszt.

A rossz lelkiismeret csúszós padlón áll.

Aki tolvajt rejteget, maga is tolvaj.

A tolvaj mindjárt mást gyanúsít.

A bíró olyan, mint fogak közt a nyelv.

Amit kézzel adsz kölcsön, lábbal kell visszakérned.

Kakaskukorékolás a sakál jelzőpóznája.

Akik el tudják osztani a húst egymás közt, azok nem veszekednek a levesen.

A hazug tanúi messze laknak.

A veszély a félelmen keresztül tesz rabszolgájává.

Míg egy ujjal mutogatsz valakire, másik négy ujjad magadra mutat.

Az óvatosság nem gyávaság.

Ha idegen kunyhóba lépsz, tartsd vissza kíváncsiságod.

Aki túl sokat eszik, soká nem titkolhatja.

Aki mindig egyedül eszik, halálára is egyedül marad.

Egy rossz fogtól az egész száj bűzlik.

Aki megégette magát, a hamutól is fél.

Parázsló tüzet nem kell legyezni.

Akit elsodort az ár, a habba is belekapaszkodik.

A félt csapás nem ijeszt meg.

Aki bújik, ne köhögjön.

A tüzet és a szót viszi a szél.

Akit Allah büntetni akar, rossz feleséget ad neki.

Mások hibáit nagy betűkkel írják.

A hízelgést és a magvas gyümölcsöt vigyázva élvezd.

.oOo.